

LA RÀDIO (RÀDIO GIRONA, CADENA SER)

INFORMACIÓ PER AL MESTRE

DESCRIPCIÓ

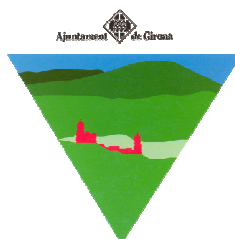
Parlar de la ràdio és parlar d'alguna cosa més que de l'aparell que tenim endollat en algun racó de casa o que connectem en el cotxe quan fem un trajecte. La ràdio no és un objecte concret sinó que constitueix tot un fenomen de comunicació que, lluny de desaparèixer davant la irrupció de les noves tecnologies, ha anat trobant el seu lloc amb seguretat i fermesa.

A més, està comprovat que la ràdio incideix en molts factors de l'aprenentatge quan s'introdueix com un element transversal del currículum escolar: llenguatge, lectura, expressió oral, dicció, entonació, redacció, estructuració d'idees, treball en equip...

L'activitat que us proposem consta d'un treball a l'aula, a realitzar en dues parts (abans i després de la visita), i la visita a l'emissora per presenciar en directe la realització d'un programa i conèixer per dins una emissora radiofònica en la que es realitzen dos tipus de ràdio: la ràdio convencional (Ràdio Girona, Cadena Ser) i la radiofórmula o fórmules musicals (40 Principals Girona i Dial Girona).

OBJECTIUS

- Acostar els joves al món de la ràdio.
- Repassar el paper històric de la ràdio en la nostra societat.
- Conèixer els passos necessaris per a l'elaboració dels productes radiofònics.
- Conèixer els elements tecnològics que s'utilitzen a la ràdio actual.
- Descobrir les diferents formacions professionals de les persones que treballen a la ràdio.

GUIÓ DE L'ACTIVITAT

A l'aula, abans de la visita als estudis de Ràdio Girona, Cadena Ser

- Realització de les fitxes 1, 2, 3 i 4.
Fitxa 1. Què és la ràdio. Informació general sobre la ràdio, la seva funció i el seu progrés.
Fitxa 2. Els precursors i inventors de la ràdio. Breu repàs als noms dels investigadors que la van fer possible.
Fitxa 3. La ràdio que ha fet història. Comentari sobre l'episodi radiofònic de "La guerra dels móns" d'Orson Welles.
Fitxa 4. La implantació de la ràdio a la societat. Reflexió de l'alumne sobre l'ús de la ràdio en el seu entorn.

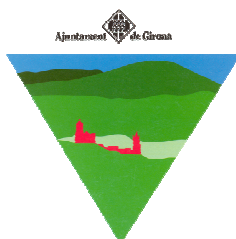
Als estudis de Ràdio Girona, Cadena Ser

- Visita guiada a càrrec d'una persona responsable de l'emissora.

A l'aula, després de la visita als estudis de Ràdio Girona, Cadena Ser

- Realització de les fitxes 5, 6, 7 i 8.
Fitxa 5. Aquí Ràdio Girona. Breu història de l'emissora visitada.
Fitxa 6. La tecnologia de la ràdio. Processos tecnològics relacionats amb l'emissió radiofònica.
Fitxa 7. Treballar a la ràdio. Diferents consideracions sobre l'estructura laboral necessària perquè una emissora funcioni.
Fitxa 8. Els missatges radiofònics. Elements continguts en els missatges radiofònics i proposta d'activitats pràctiques.

Per elaborar algunes de les parts d'aquest material s'ha consultat la web <http://www.grupmapnet.com/radioweb/>

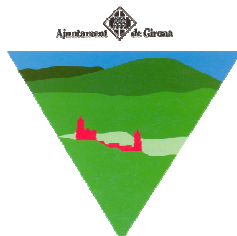

LA RÀDIO (RÀDIO GIRONA, CADENA SER)

LA RÀDIO

RÀDIO GIRONA, CADENA SER

(fitxes alumnes)

LA RÀDIO (RÀDIO GIRONA, CADENA SER)

1. QUÈ ÉS LA RÀDIO

Ràdio és la forma abreujada de "radiocomunicació".

La ràdio permet comunicar-se a distància sense fils, gràcies a les ones electromagnètiques que des d'un aparell emissor es propaguen fins a arribar a un receptor.

Els programes de ràdio comencen a estendre's com a mitjà de comunicació de masses entre els anys vint i trenta del segle XX.

La ràdio era un mitjà de comunicació de tipus familiar amb una gran transcendència social.

A Catalunya, el 14 de novembre de 1924 s'inaugurà Ràdio Barcelona, la primera emissora de l'Estat espanyol.

Des dels anys quaranta i fins al final dels seixanta, la ràdio era essencialment d'entreteniment i únicament en castellà.

El 1976, Ràdio 4 comença a emetre exclusivament en català.

Amb la reinstauració de la democràcia, la ràdio es converteix en un mitjà d'informació àgil, obert, amb presència al carrer i plural. Hi ha una revifalla, un "boom".

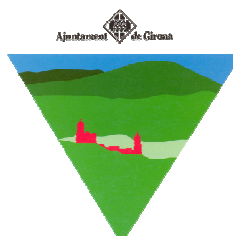
Les emissores municipals catalanes, més de 200, són una experiència europea única pel que fa a la descentralització comunicativa i a la participació ciutadana.

El canvi més significatiu que ha experimentat la ràdio en els darrers anys ha estat la incorporació a Internet. També serà important a pocs anys vista la digitalització, ara en fase experimental.

En definitiva, podem dir que la ràdio va néixer com a resposta d'una necessitat històrica i objectiva: la comunicació.

- Esmenta totes les formes de comunicació entre els humans que se t'acudeixin, abans no es va arribar a la ràdio.

- N'hi ha alguna que encara perduri? Si és així, de quina es tracta?

L'aparell de ràdio ha anat evolucionant amb el temps, tant pel disseny com pels materials de què estan fets.

Any 1932

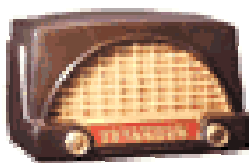
Any 1941

Any 1949

Any 1946

Any 1951

Any 1956

Any 1961

- Observa aquests aparells de ràdio i assenyala amb una creu (X) les tres sensacions que més et provoquen quan els mires. Després explica breument el perquè d'aquestes sensacions (pots referir-te a tots als aparells en general o bé a algun en concret i, en aquest cas, posa la data per identificar-lo).

Progrés

Antiguitat

Informació

Necessitat

Intimitat

Revolució

Cultura

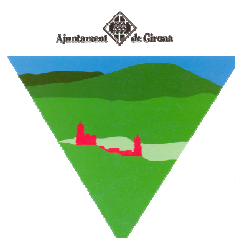
Entreteniment

Comunicació

Diversió

Relació

Nostàlgia

2. ELS PRECURSORS I INVENTORS DE LA RÀDIO

Hi va haver molts científics que, des d'un costat o altre, van anar avançant en la investigació sobre la transmissió del so a distància i en condicions de ser captat per l'oïda humana

FRANCESC SALVÀ I CAMPILLO (1751-1828). Metge, professor i investigador català. Va influir en Marconi, que es basà en les seves teories i descobriments.

A. GRAHAM BELL (1847-1922). Científic i inventor escocès. Destacà per les seves investigacions sobre la conversió dels sons en corrents elèctrics que, un cop traslladats a un altre dispositiu situat a distància, permetessin novament la seva conversió en sons. El 9 d'octubre de 1876 realitza la primera conversa telefònica a llarga distància, entre Boston i Cambridge.

H. HERTZ (1857-1894). Físic alemany. Inventà l'oscil·lador i el ressonador amb els quals obtingué ones elèctriques d'alta freqüència, és a dir, electromagnètiques, que s'utilitzen per a la radiotelegrafia i que s'anomenen també, des de llavors, hertzianes.

G. MARCONI (1874-1937). Inventor i físic italià. El 1896 construí un emissor i un receptor, i efectuà amb èxit transmissions primer a distàncies curtes i mitjanes, i després a través de l'Atlàntic (1901). Treballà gairebé en tots els aspectes del nou invent -emissió, propagació, recepció i amplificació de les ones hertzianes-.

- Un d'aquests científics va rebre el Premi Nobel de la Pau el 1909 i és considerat "el pare de la ràdio". Quin és?

En una enciclopèdia o en alguna d'aquestes webs:

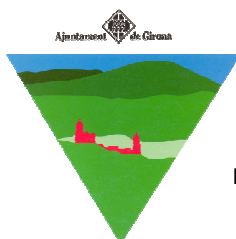
<http://www.weblandia.com/radio/pioners>,

<http://www.weblandia.com/radio/esca2.htm>

<http://www.portalmundos.com/mundoradio/historia.htm>

trobaràs informació sobre aquest científic.

- Assenyala, amb tota la informació de què disposes ara, els trets que t'han interessat més de la vida i de l'obra del "pare de la ràdio".

3. LA RÀDIO QUE HA FET HISTÒRIA

La ràdio ens entreté, ens crea il·lusions i ens transporta a móns llunyans, però també ens fa viure el més immediat. Hi ha hagut programes que han fet història. Un exemple clar és "La guerra dels móns", un programa creat per Orson Welles que, jugant amb els elements radiofònics quotidians, com els butlletins informatius, i amb elements fantàstics, com la narració d'una invasió extraterrestre, va commoure Amèrica del Nord. Gràcies a aquell programa de ficció el món va prendre consciència de la influència social de la ràdio.

- Llegeix aquest text:

"La guerra dels móns" va resultar ser uns dels mites històrics de la creació dramàtica per a la ràdio. Es va emetre el 30 d'octubre de 1938, vigília tradicional del "Halloween", dia de les bruixes per als americans, a les vuit del vespre, hora en què milions de nord-americans escoltaven la ràdio. No és difícil imaginar-nos la intenció amb què Orson Welles va decidir emetre el guió radiofònic.

En realitat només es tractava d'una adaptació lliure de la novel·la "La guerra dels móns" de H.G.Wells, publicada l'any 1897, que Orson Welles va incloure en el seu programa titulat "Primera persona del singular". Els intèrprets van ser actors del grup Mercury Theatre of the Air, del qual Welles n'era el director.

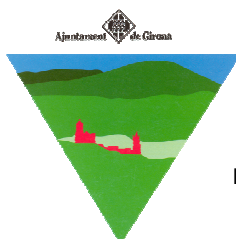
L'emissió fingeix una festa pública, organitzada per l'emissora, en la que s'hi van incloure notícies que, cada vegada més, porten l'oïdor cap a un estat d'excepcionalitat: un meteorit procedent de Mart ha caigut a Nova Jersey; els marcians ataquen la Terra i utilitzen el seu raig de mort. Poc a poc les notícies, cada vegada més freqüents i nervioses, ocupen el programa i acaben convertint el guió en un reportatge en viu i en directe on se substitueixen cronològicament els locutors i reporters que hi van intervenint. El ritme va augmentant amb la declaració de ficticis experts sobre la invasió dels marcians, amb les simulades entrevistes a peu de carrer o amb les suposades confirmacions dels organismes oficials.

No cal recordar el pànic i la desesperació que l'emissió d'aquest guió radiofònic va generar entre la gent despistada i predisposada sempre al desastre col·lectiu. De fet, el terror provocat per aquesta emissió va ser revelador d'un estat d'ànim col·lectiu. En aquell moment, tots els perills que atemorien el món (imminència de la Segona Guerra Mundial) es van materialitzar en el programa de ràdio d'Orson Welles, provocant una nit de pànic autèntic.

- Assenyala amb una creu (X) tots els elements amb què juga Orson Welles per tal d'aconseguir el resultat que esperava.

☐ La temperatura del carrer	☐ La festa de Halloween	☐ La lluna plena
☐ Un grup de teatre	☐ Una apagada de llum	☐ El vespre
☐ L'elaboració de panells	☐ La planificació del guió	☐ La pluja

- Si creus que n'hi ha algun més, escriu-lo.

4. LA IMPLANTACIÓ DE LA RÀDIO EN LA SOCIETAT

La ràdio continua sent un mitjà de comunicació molt important en la societat actual, malgrat l'avenç de la tecnologia en tots els camps dels mitjans de comunicació. Es pot dir que forma part de la nostra vida quotidiana.

La ràdio té tres funcions bàsiques: informar, entretenir i divulgar.

La ràdio marca èpoques de la vida. És fàcil recordar fets i situacions viscudes en relació amb les veus i la música que ens han acompanyat a través dels anys. És la màgia de la ràdio.

- Contesta aquesta petita enquesta sobre la presència de la ràdio a casa teva i a la teva vida.

Quants aparells de ràdio hi ha a casa teva? Compta també els del cotxe o cotxes que tingueu.

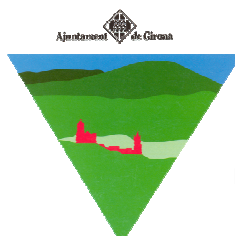
Escoltes la ràdio?

Si és que escoltes la ràdio, quins tipus de programes?

Quantes hores al dia?

Parla amb els adults de casa teva i escriu cinc diferències entre la ràdio d'abans i la ràdio d'ara (les diferències tant poden ser sobre els tipus de programes, els tipus d'aparells, el perquè d'escoltar la ràdio, els llocs on s'escolta la ràdio, etc.)

LA RÀDIO D'ABANS	LA RÀDIO D'ARA

5. AQUÍ RÀDIO GIRONA!

“Ràdio Girona no permetrà que pel seu micròfon puguin ferir-se sentiments ni ideologies. Els seus espais radiaran tot el que escaigui, mentre no depassi els límits de la moral i del bon gust. Col·laborarem en tots aquells actes que responguin a una necessitat col·lectiva i ens abstindrem de prendre part en tots aquells altres que tinguin un interès de partit, de cleda, de sector o d'estament”.

Amb aquesta ferma declaració de principis va néixer, el 10 de desembre de 1933, EAJ 38 Ràdio Girona, la primera emissora gironina. Són ja, doncs, més de setanta anys de ràdio a Girona.

- Considerant que aquesta declaració de principis es va fer fa setanta anys, en plena Segona República, redacta una declaració que proclami els mateixos principis, però actual.

- Des de fa setanta anys fins ara, sempre s'ha parlat en català des de l'emissora?

- Per quins motius?

- Quins tipus de ràdio s'emeten des de les instal·lacions que has visitat?

- Escribeu el nom de les tres ràdios que actualment s'hi emeten.

6. LA TECNOLOGIA DE LA RÀDIO

- Ara que has vist les instal·lacions de Ràdio Girona, Cadena Ser, dibuixa en aquest requadre un petit esquema on es vegi representat com viatja el so radiofònic, des que surt de la veu del locutor fins que arriba a l'oient, posant-hi els noms dels diferents elements.

- A quina muntanya de l'entorn de Girona està instal·lada l'antena que permet que sintonitzem Ràdio Girona, Cadena Ser?
- Assenyala amb una creu (X) els dos espais que es consideren bàsics en una emissora per poder emetre un programa radiofònic.

El despatx del director

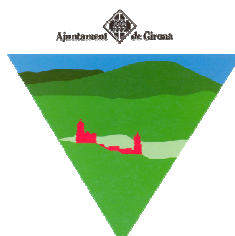
La recepció

L'estudi

La sala de control

El magatzem

L'hemeroteca

7. TREBALLAR A LA RÀDIO

Quan Ràdio Girona, Cadena Ser va començar a emetre els seus programes fa setanta anys, només hi treballaven tres persones. En l'actualitat, té una plantilla de vint professionals.

- Subratlla els set departaments que actualment estan actius a l'emissora per garantir el seu funcionament a tots nivells.

Departament de creativitat
Departament de consergeria
Departament de jardineria
Departament d'informatius
Departament d'informàtica
Departament de direcció
Departament de *mailing*

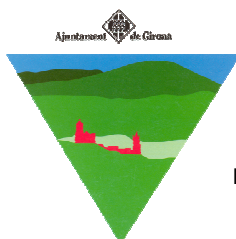
Departament de localitzacions
Departament comercial
Departament d'impremta
Departament gastronòmic
Departament tècnic
Departament d'administració
Departament de *màrqueting*

- Amb quins dels set departaments associaries les següents accions? Escriu el nom del departament al costat de cada una de les accions.

Difondre	
Redactar notícies	
Controlar els aparells	
Dirigir	
Contractar publicitat	
Crear	
Portar la comptabilitat	

- Si treballassis en una emissora de ràdio semblant a la que has visitat, en quin departament t'agradaria treballar?

- Explica breument el perquè de la teva resposta.

8. ELS MISSATGES RADIOFÒNICS

Els missatges radiofònics, del tipus que siguin, es construeixen amb veu, música, efectes sonors i silencis.

Veu.- És la columna vertebral del so radiofònic. Hi distingim el to (agut o greu), la intensitat (volum) i el timbre (factor que la fa característica de cada persona).

Música.- És sempre present a la ràdio, però amb diverses funcions: funció ordenadora (per distribuir i diferenciar continguts), funció programàtica (quan és el contingut fonamental del programa o l'emissora) i funció descriptiva (per situar-nos en un lloc o ambient determinats, o per transmetre'ns sensacions o emocions).

Efectes sonors.- Són els sons, naturals o artificials, que recreen una imatge auditiva. Se solen utilitzar a les falques publicitàries o en alguns programes narratius o documentals. Tenen diferents funcions: funció descriptiva (per remarcar un ambient o un moment, per exemple, el so de les ones per explicar-nos que som al mar, o el soroll de vidres trencats després d'una discussió), funció narrativa (quan, per ells mateixos, evoquen tota una acció, com per exemple tancar una porta o arrancar el motor d'un cotxe) i funció ornamental (quan afegeix només una valor accesorí).

Silenci.- Es produeix quan no hi ha veu, ni música, ni efectes sonors. Ha de ser breu (de 3 a 5 segons), perquè no s'interpreti com una fallada tècnica o una pèrdua de sintonia per part de l'oient. Amb el silenci, s'expressa un dubte, un allunyament, un moment de tensió... A la ràdio, el silenci també es pot canviar per un efecte sonor. Per exemple, els minuts de silenci se s'acostumen a omplir amb un so de campanes.

- Imagina't que has de gravar aquests efectes sonors per acompanyar un documental, una notícia o crear una falca publicitària. Explica quins objectes utilitzaries o com ho faries (També pots provar de fer-ho i gravar una cinta).

EFFECTE SONOR	REALIZACIÓ
El trot d'un cavall	
Una tempesta	
L'aterratge d'un avió	
Una pluja suau i continuada	
Caminar pel bosc	
Un tren en marxa	

- Ara imagina't que has de gravar aquests missatges radiofònics. Et posem el tema i la durada. Tu has d'afegir els elements que faries servir, descrivint-los breument a la columna corresponent (no cal que es facin servir sempre tots els elements). Després, per grups, podeu gravar un d'aquests temes, o un altre semblant, com si l'haguéssiu d'emetre per ràdio.

TEMA	DURADA	VEU	MÚSICA	EFFECTE SONOR	SILENCI
Notícia d'última hora sobre un atemptat	3 minuts				
Reportatge sobre el perill d'extinció del linx ibèric	8 minuts				
Falca publicitària sobre un refresc	30 segons				
Reportatge sobre l'últim treball de David Bisbal	5 minuts				
Entrevista a un voluntari que acaba d'arribar d'un camp de refugiats d'Etiòpia	15 minuts				

